

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJĄ

2020 m. birželio 8 d. Nr. 4D-2020/1-308
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau vadinama – VDAI, Inspekcija) pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimosi raštą bei 2020-03-05 raštu Nr. 2R-1231 (1.7.) teikiant atsakymą.

2. Pareiškėjas skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „[...] sunerimęs dėl A. Verygos, – kuriam, kaip ministrui, yra keliami aukštesni reikalavimai, – viešo pasisakymo (dėl asmens duomenų tvarkymo) galimo neigiamo poveikio visuomenei 2020-02-19 Nr. 1R-1260 (1.77.) el. paštu kreipiausi į VDAI, prašydamas atsakyti į du klausimus [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „VDAI pateikė atsakymą 2020-03-05 Nr. 2R-1231 (1.7.), kuriame atsakė į 1 klausimą, tačiau neatsakė į 2 klausimą (dėl priemonių). Nurodytoje svetainėje atsakymo į klausimą taip pat neradau.“

2.3. „Manau, kad VDAI turėjo pareigą atsakyti į mano klausimą arba pateikti informaciją, kodėl negali to padaryti. [...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo: „[...] pateikti pažymą, ar tokiu neveikimu VDAI pažeidė mano teises“.

4. Su skundu, be kita ko, pateikta:

4.1. **Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimasis (registracijos Nr. 1R-1260 (1.7), adresuotas VDAI ir kitoms institucijoms (kopija), kuriame, be kita ko, nurodyta:**

4.1.1. „[...] LRT laidoje „Panorama“, reportaže apie tai, jog prie donorų registro galėjo prisijungti tam teisės neturintis asmuo, pranešta (nuo 04:25), kad ministro A. Verygos teigimu asmens duomenys – nėra svarbūs. Ministras patikslina, kas jo nuomone yra neįjautri asmens duomenys: „Net, jeigu ten kažkas įvyktų, mes šnekėtume turbūt ne apie jautrių kažkokių asmens duomenų praradimą, bet tiesiog apie žmogaus, asmens duomenų praradimą, tokių, kaip asmens kodą, gyvenama vieta ir panašūs dalykai“. [...]“;

4.1.2. „Norėčiau sužinoti VDAI poziciją, ar ministras ir jam pavaldžios įstaigos tokiu veikimu gerina padėtį Lietuvoje dėl asmens duomenų apsaugos ar blogina?“

4.1.3. „Gal esate numatę imtis kokių nors priemonių, pvz., pasikviesti ministrą „ant kilimėlio“ ir jam, nes jis akivaizdžiai nesupranta, paaiškinti, kodėl svarbu su asmens duomenimis elgtis tinkamai, o visuomenei neskleisti žinios, menkinančios asmens duomenų apsaugos svarbą? [...]“;

4.2. VDAI 2020-03-05 raštas Nr. 2R-1231 (1.7.), adresuotas Pareiškėjui (kopija), kuriame nurodyta:

4.2.1. „[...] Dėkojame už pateiktą informaciją bei domėjimąsi asmens duomenų apsauga Lietuvoje. Inspekcija yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, vykdanči [...] Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatuose (toliau – Nuostatai) nurodytas funkcijas“;

4.2.2. „Informuojame, jog Inspekcija nėra įgaliota teikti Jums savo nuomonės dėl ministro A. Verygos pasisakymų televizijoje“;

4.2.3. „Nuostatų 8 punkte yra nurodyta, jog Inspekcija turi interneto svetainę (www.vdai.lrv.lt), kurioje skelbiami vieši pranešimai ir kita informacija. Informuojame, jog visą visuomenei skirtą informaciją aktualiais asmens duomenų apsaugos klausimais rasite minėtoje Inspekcijos interneto svetainėje.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes, kreipėsi į VDAI, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

6. Iš VDAI (Inspekcijos) pateiktų paaiškinimų nustatyta:

6.1. „[...] Kaip Inspekcija nurodė savo 2020-03-10 atsakyme (Inspekcijos reg. Nr. 2R-1319(1.7.)) į [Pareiškėjo] 2020-02-19 kreipimąsi, Inspekcija nėra įgaliota teikti Pareiškėjui savo nuomonės dėl ministro A. Verygos pasisakymų per televiziją. Inspekcija, vykdydama jai priskirtas funkcijas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais bei Inspekcijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 1156 Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo (toliau – Nuostatai). Inspekcija pažymi, jog jokie Inspekcijos veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenumato Inspekcijos funkcijos komentuoti politikų ar kitų asmenų pasisakymų, Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimesi aprašomos situacijos kontekste – ministro A. Verygos pasisakymų per televiziją.“

6.2. „[...] Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau – TGI) [...] 3 straipsnio 1 dalis įvardija, jog dokumentas – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis. [...] Inspekcija neturi jokių dokumentų, kurie būtų susiję su Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimesi prašoma jam pateikti informacija. Pareiškėjas savo 2020-02-19 kreipimesi apskritai neprašo jokių dokumentų ar informacijos, kaip juos apibrėžia TGI, todėl, Inspekcijos nuomone, [...] minimu atveju šis įstatymas nėra taikytinas.“

6.3. „[...] Papildomai pažymime, kad Inspekcijos komentarai (tiek Pareiškėjui, tiek bet kuriam kitam fiziniam asmeniui) dėl ministro pasisakymų per televiziją nėra nei Inspekcijos administracinė paslauga, nei administracinis sprendimas, nei bet koks kitas teisės aktuose nustatytas Inspekcijos veiksmas ar funkcija, kurią ji privalo atlikti. Kaip numato Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalis, viešasis administravimas – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas.“

6.4. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAI) 8 straipsnio 2 ir 3 dalys nustato, kad Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, viešumo, profesionalumo atliekant savo funkcijas principais. Valstybinė

duomenų apsaugos inspekcija, atlikdama 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) nustatytas priežiūros institucijos užduotis ir šiame įstatyme jai nustatytas funkcijas bei priimdama sprendimus dėl jų atlikimo, yra nepriklausoma (ADTAĮ 8 str. 2 d). Atsižvelgiant į tai, Inspekcija [...] pažymi, jog nesant įstatymuose, Nuostatuose ar kituose Inspekcijos veiklą reglamentuojančiuose teisės akto nustatytos pareigos komentuoti (Pareiškėjui ar kitam fiziniam asmeniui) viešų (per televiziją, spaudą, kitomis žiniasklaidos priemonėmis) pasisakymų, vadovaudamasi ADTAĮ įtvirtintais principais, savarankiškai ir nepriklausomai sprendžia, kaip atsakyti į kitos formos prašymus (kurie nėra prašymai suteikti administracinę paslaugą, pateikti institucijos turimą informaciją ar priimti administracinį sprendimą) – šiuo atveju gavus Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimąsi. Vadovaujantis Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių [...] 35.4 papunkčiu – Pareiškėjui į tokio pobūdžio kreipimąsi buvo atsakyta laisva forma, t. y. nepateikiant atsakymų į kiekvieną klausimą atskirai, tačiau pažymint bendrą Inspekcijos poziciją dėl Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimesi išdėstytos jo nuomonės. [...].“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

7.1. Įstatymai:

7.1.1. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...].“

7.1.2. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme* nustatyta:

3 straipsnio 1 dalis – „Dokumentas – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis.“

3 straipsnio 5 dalis – „Informacija – žinios, kuriomis disponuoja institucija, vykdydama viešąsias funkcijas.“

7.1.3. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

14 straipsnio 1 dalis – „Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė.“

7.1.4. *Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme* (ADTAĮ) nustatyta:

11 straipsnis – „1. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija atlieka Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis. [...].“

7.2. Vyriausybės teisės aktai:

7.2.1. Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose *Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* reglamentuojama:

35 punktas – „Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: 35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.“

7.2.2. Vyriausybės 2001-09-25 nutarimu Nr. 1156 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-

08-24 nutarimo Nr. 987 redakcija) patvirtintuose *Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatuose* reglamentuojama:

15 punktas – „Inspekcija taip pat atlieka šias funkcijas: 15.1. nagrinėja asmenų prašymus ir skundus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka; [...]“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

8.1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016-02-22 nutartyje (administracinė byla Nr. A-1150-520/2016, be kita ko, nurodyta:

„[...] [...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų. [...]“

8.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-10-18 sprendime (administracinė byla Nr. A492-2452/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] [...] pareiškėjo [...] nurodyti reikalavimai [...] nesusiję su pareiškėjo materialiuju teisių pažeidimais, yra nagrinėtini Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 patvirtintų „Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių“ (toliau – Taisyklės) nustatyta tvarka. Šių Taisyklių nustatyta tvarka, [...], nagrinėjami asmenų kreipimaisi į institucijas, kai išdėstoma asmens nuostata tam tikru klausimu, pranešama apie [...] pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės ir savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, piktnaudžiavimą ar neteisėtus veiksmus, nesusijusius su konkrečiu asmens teisėtu interesu ir teisių pažeidimu, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą padėtį, kitokie asmenų kreipimaisi į instituciją. Pareiškėjo skundas savo turiniu ir pobūdžiu, kai nėra siekiama apginti savo konkrečią teisę ar teisėtą interesą, iš esmės atitinka aukščiau aptarto kreipimosi apibrėžimą, todėl turėjo būti išnagrinėtas ir pareiškėjui pateiktas atsakymas minėtose Taisyklėse nurodytomis sąlygomis ir apimtimi. [...]. Vien ta aplinkybė, kad pareiškėjas nesutinka su nagrinėjimo rezultatu, t. y. gauto atsakymo turiniu, nesudaro pagrindo konstatuoti jo teisės į skundo objektyvų ir nešališką nagrinėjimą teisės aktų nustatyta apimtimi pažeidimą. [...]“

Tyrimo išvados

9. Seimo kontrolierius gavo Pareiškėjo skundą dėl VDAI pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimosi raštą bei 2020-03-05 raštu Nr. 2R-1231 (1.7.) teikiant atsakymą.

Dėl Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius kreipėsi į VDAI.

10. Vadovaujantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (ADTAĮ) 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintomis teisės normomis, VDAI atlieka Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis.

Pažymėtina, kad, be ADTAĮ reglamentuojamų funkcijų, VDAI bendrajai kompetencijai priskirtinos funkcijos, susijusios su asmenų skundų ir prašymų nagrinėjimu (Nuostatų 15.1 punktas; pažymos 7.2.2 punktas).

Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nustatyta, kad VDAI gavo Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimąsi dėl VDAI pozicijos, susijusios su LRT laidoje „Panorama“ pateiktais (pacituotais) sveikatos apsaugos ministro tam tikrais pasisakymais, pateikimo (toliau vadinama – Kreipimasis) (pažymos 4.1 punktas). Atsižvelgiant į tai, VDAI 2020-03-05 raštu Nr. 2R-1231 (1.7.) pateikė Pareiškėjui atsakymą (pažymos 4.2 punktas).

Pareiškėjas skundėsi Seimo kontrolieriui, kad „VDAI pateikė atsakymą 2020-03-05 Nr. 2R-1231 (1.7.), kuriame atsakė į 1 klausimą, tačiau neatsakė į 2 klausimą (dėl priemonių)“ (pažymos 2.2 punktas).

11. Tyrimo metu Seimo kontrolieriui įvertinus VDAI 2020-03-05 atsakymo Nr. 2R-1231 (1.7.) turinį nustatyta, kad jame iš esmės atsisakoma pateikti Kreipimesi prašomą VDAI poziciją dėl pirmiau minėtoje laidoje pateiktos sveikatos apsaugos ministro nuomonės (komentarų) dėl galimai neteisėto prisijungimo prie donorų registro ir su tuo susijusių asmens duomenų tvarkymo reikalavimų galimų pažeidimų.

Vertinant VDAI pareigūnų veiksmus (neveikimą), VDAI 2020-03-05 atsakymu Nr. 2R-1231 (1.7.) Pareiškėjui nepateikus jo prašomos VDAI pozicijos, visų pirma svarbu pažymėti, kad žodiniu komentaru buvo išreikšta sveikatos apsaugos ministro, kaip politiko, nuomonė. Seimo kontrolieriaus turimomis žiniomis, sveikatos apsaugos ministras jokių konkrečių administracinių sprendimų, susijusių su pirmiau nurodytomis aplinkybėmis, nepriėmė. Nei Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme, nei Nuostatuose, nei kituose teisės aktuose VDAI nėra įtvirtintos pareigos (funkcijos) komentuoti politikų arba kitų asmenų išsakytą nuomonę (poziciją) asmens duomenų apsaugos srityje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pabrėžtina, kad VDAI kompetencijai nepriskirta vertinti sveikatos apsaugos ministro, kaip politiko, išreikštos nuomonės (pozicijos) asmens duomenų teisinio reguliavimo, tarnybinės etikos, moralės kontekste, taip pat imtis su tuo susijusių tam tikrų teisinio poveikio priemonių (priimti administracinius sprendimus). Taip pat pažymėtina, kad Kreipimesi prašomi pateikti su VDAI vykdoma veikla (atliekamomis funkcijomis) nesusiję duomenys nelaikytini nei *informacija*, nei *dokumentu*, kaip tai reglamentuojama Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 3 straipsnio 1 ir 5 dalyse (pažymos 7.1.2 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, jog: „[...] Taisyklių nustatyta tvarka [...] nagrinėjami asmenų kreipimaisi į institucijas, kai išdėstoma asmens nuostata tam tikru klausimu, pranešama apie [...] pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės ir savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, piktnaudžiavimą ar neteisėtus veiksmus, nesusijusius su konkrečiu asmens teisėtų interesų ir teisių pažeidimu, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą padėtį, kitokie asmenų kreipimaisi į instituciją. [...] skundas savo turiniu ir pobūdžiu, kai nėra siekiama apginti savo konkrečią teisę ar teisėtą interesą, iš esmės atitinka aukščiau aptarto kreipimosi apibrėžimą, todėl turėjo būti išnagrinėtas ir pareiškėjui pateiktas atsakymas minėtose Taisyklėse nurodytomis sąlygomis ir apimtimi“ (pažymos 8.2 punktas). Šiame kontekste pažymėtina, kad Kreipimasis atitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodytą kreipimąsi, kadangi Kreipimuisi buvo kreiptasi į VDAI ir kitas institucijas ne dėl savo (Pareiškėjo) galimai pažeistų konkrečių teisių (teisėtų interesų), tačiau iš esmės norint atkreipti VDAI ir kitų institucijų dėmesį į sveikatos apsaugos ministro pateiktą nuomonę, o sveikatos apsaugos ministro komentaras nei Pareiškėjui, nei kitiems asmenims jokių teisių pasekmių nesukėlė ir neaišku, kaip galėtų pažeisti asmens duomenis.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, VDAI nagrinėdama Kreipimąsi ir teikdama į jį atsakymą (neatsakant į kiekvieną Kreipimosi klausimą atskirai, o pateikiant bendrą VDAI poziciją), pagrįstai vadovavosi Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių (Taisyklės) 35.4 punkte įtvirtintomis nuostatomis, pagal kurias į kitus prašymus atsakoma laisva forma (pažymos 6.4 ir 7.2.1 punktai). Konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju buvo pažeistos Pareiškėjo teisės viešojo administravimo srityje, nėra pagrindo.

13. Apibendrinant, Pareiškėjo skundas dėl VDAI pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo 2020-02-19 kreipimosi raštą bei 2020-03-05 raštu Nr. 2R-1231 (1.7.) teikiant

atsakymą, atmestinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant X 2020-02-19 kreipimosi raštą bei 2020-03-05 raštu Nr. 2R-1231 (1.7.) teikiant atsakymą, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas